

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Päiväys/Datum
17.10.2023

LiV(at)eduskunta.fi

Dnro/Dnr
TRAFICOM/554839/03.03.01/2023

Viite/Referens
HE 41/2023 vp

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Viraston toimintamenomomentti

Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenomomentti 31.01.02 on valtion talousarviossa nettobudjetoitu. Viraston toimintamenomomentin määräraha vuodelle 2024 on hallituksen talousarvioesityksessä 95,8 miljoonaa euroa, joka vastaa 43 % viraston toiminnan rahoituksesta. Momentille kertyvät bruttotulot ovat 129,3 miljoonaa euroa ja 57 % rahoituksesta. Nämä tulot ovat lähinnä maksullisen toiminnan tuottoja, mm. ajokorteista, tutkinnoista, luvista, rekisteröinneistä ja pätevyyksistä. Monista muista virastoista poiketen Liikenne- ja viestintävirastolla suurin kuluera eivät ole henkilöstökulut, vaan palveluostoihin kuuluvat ICT-hankinnat, viraston toiminnan ollessa digitaalista ja tietojärjestelmäintensivistä.

Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenoihin on vuoden 2024 talousarvioesityksessä osoitettu nettovähennystä noin 7,1 miljoonaa euroa.

Viraston rahoitusvähennyksessä suurimmat kohdistetut erät ovat: Galileon PRS-palvelun (häiriöltä, häirinnältä ja harhautukselta suojattu julkisesti säännelty satelliittipalvelu) toteuttaminen Suomessa vähennystä -4,9 miljoonaa euroa, viraston resurssien vahvistaminen huomioiden myös uudet säädöshankkeet vähennystä -4,0 miljoonaa euroa, Ministeriön toiminnan ja talouden tasapainottaminen (siirto momentille 31.01.01) -2,5 miljoonaa euroa.

Vastaavasti lisärahoitusta on TAE24:ssa mm. seuraaville kohteille: Nato-yhteistyöstä aiheutuvat kyberturvallisuustehtävät, televerkkojen varautumisen ja taa-juushallinnon tehtävät sekä liikennesektorille aiheutuvat uudet tehtävät yhteensä 0,9 miljoonaa euroa, EU:n digipalveluasetuksen ja datahallinta-asetuksen viranomaistehtävien toimeenpano (BudjL) 0,8 miljoonaa euroa, Kyberturvallisuudirektiivi NIS2-direktiiviin liittyvät uudet tehtävät ja järjestelmäinvestoinnit 0,4 miljoonaa euroa. Lisäksi palkkausten tarkistuksiin valtion ves:in mukaisesti on esitetty 1,9 miljoonaa euroa.

Viraston tulo- ja avustusmomentit

Toimintamenomomentin lisäksi viestinnän maksut ja eräät liikenteen maksut -momenteille tuloutetaan viraston kantamat veronluonteiset maksut. Lentoliikenteen ja katsastustoiminnan valvontamaksuun ja tietoyhteiskuntamaksuun, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksuun, postitoiminnan valvontamaksuun sekä varmenne-maksuun liittyvät viraston tehtävät rahoitetaan tuloja vastaavalla toimintameno-määrärahalla, joka muodostaa merkittävän osan viraston talousarviorahoituksesta.

Liikenne- ja viestintävirasto hoitaa myös useita valtionavustus- ja tukitehtäviä. Näitä valtionavustuksia ja tukia ovat muun muassa avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin, meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukykyyn parantaminen, avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin sekä julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen. Näiden avustus- ja tukimomenttien vuoden 2024 määrärahojen mitoituksessa on osoitettu hallitusohjelmassa tiettyjä vähennyksiä, mm: kävelyn ja pyöräilyn edistämisen ja yksityistieavustusten rahoituksen alentaminen yhteensä -5 miljoonaa euroa, julkisen henkilöliikenteen harkinnanvaraisten ilmastoperusteisten toimenpiteiden rahoituksen poisto -13,3 miljoonaa euroa. Lisäyksenä on esitetty lentoliikenteen palvelujen ostoihin 15 miljoonaa euroa sekä huoltovarmuskriittisen tavaraliikenteen turvaamiseen Naantali-Ahvenanmaa 0,3 miljoonaa euroa.

Liikenne- ja viestintävirasto hoitaa myös valtion televisio- ja radorahaston kirjanpitoa ja toteuttaa määrärahasiirrot talousarviosta rahastoon sekä tilittää varat Yleisradio Oy:lle. Määrärahasiirtoihin tarkoitettu määräraha on vuodelle 2024 noin 593,7 miljoonaa euroa. Määräraha tarkistetaan vuosittain indeksintarkistuslausekkeella.

Viraston rahoitustarpeiden kokonaisuus

Virasto on aiemmin vuoden 2024 talousarviovalmisteluun toimittanut resurssitarpeita koskevia lisärahoitusesityksiä mm. Nato-tehtäviin ja NIS2-direktiiviin liittyen. Näitä tarpeita on huomioitu talousarvioesityksessä vain osittain, ja merkittävä osa resurssitarpeista jää ilman rahoitusta. Tämä tulee tarkoittamaan sitä, että virasto ei pysty huolehtimaan kaikista sille tulossa olevista tehtävistä. Kyse on lakisääteisistä pysyvistä tehtävistä ja niitä varten virasto myös tarvitsee pysyvän rahoituksen.

Virasto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että kansallista kyberturvallisuuden korjausvelkaa jää vielä saadun lisärahoituksen jälkeenkin. Muun muassa Nato-jäsenyyden ja NIS2-direktiivin aiheuttamat lisäykset viraston ja sen Kyberturvallisuuskeskuksen kyberturvallisuus- ja muihin tehtäviin tulevat edelleen tarvitsemaan lisärahoitusta.

Nato-jäsenyydestä aiheutuu virastolle pysyviä kustannuksia turvaluokitellun sähköisen Nato-tiedonvaihdon mahdollistaviin kyberturvallisuustehtäviin, televerkkojen varautumisen ja taajuushallinnon tehtäviin sekä liikennesektorille aiheutuviin uusiin tehtäviin.

Liikenne- ja viestintävirasto vastaa kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain mukaisesti Naton turvallisuusluokiteltua tietoa käsittelevien viranomaisien ja tietojärjestelmien hyväksynnästä Suomessa. Jäsenyyden myötä Nato toimittaa Suomelle tietojärjestelmien käyttöpisteet, joiden hyväksyntä kuuluu Liikenne- ja viestintävirastolle. Naton turvallisuusluokiteltujen tietojen kansallista käsittelyä varten on toteuttava kansalliset tietojärjestelmäratkaisut, joiden hyväksyntä kuuluu niin ikään Liikenne- ja viestintävirastolle.

Nato-jäsenyydestä aiheutuu myös uusia tehtäviä televerkkojen varautumiseen, CERT-yhteistyöhön ja harjoitusyhteistyöhön Naton kanssa, kansallisen taajuushallinnon uusia Nato-tehtäviä sekä liikennesektorin Nato-jäsenyydestä aiheutuvia uusia tehtäviä.

NIS2-direktiivi eli kyberturvallisuusdirektiivi julkaistiin 27.12.2022 EU:n virallisessa lehdessä. Jäsenvaltioilla on 21 kuukautta aikaa saattaa direktiivin velvoitteet osaksi kansallista lainsäädäntöä. Direktiivin tavoitteena on vahvistaa sekä EU:n yhteistä että jäsenvaltioiden kansallista kyberturvallisuuden tasoa kriittisiksi katsottujen sektoreiden ja toimijoiden osalta. Ehdotus yhdenmukaistaisi kyberturvallisuus- ja raportointivelvoitteita ja laajentaisi soveltamisalaa koskettamaan lukuisia uusia sektoreita ja toimijoita, kuten julkishallintoa. Soveltamisalaan kuuluisivat ensisijaisesti soveltamisalaan kuuluvien sektoreiden suuret ja keski-suuret toimijat.

NIS2-direktiivillä on merkittäviä vaikutuksia Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin toimintaan. Traficom on toiminut valvovana viranomaisena ensimmäisen NIS-direktiivin aikana digitaalisen infrastruktuurin ja digitaalisten palveluidentarjoajien sektoreiden osalta sekä toiminut direktiivissä mainittuna CSIRT-toimijana. Lisäksi NIS2-direktiivi edellyttää virastolta järjestelmäinvestointeja.

Virasto on aiemmin saanut vuodelle 2023 kertaluonteisen 4 miljoonan euron lisärahoituksen, jota on osoitettu virastolle jo aiemmin osoitettuihin lakisääteisiin tehtäviin. Näitä lakisääteisiä tehtäviä ovat mm. WB-direktiivi, ITS-direktiivi, EMSW, Smart TEN-T. Tehtävät ovat pysyviä, mutta niille on saatu vain kertaluonteinen rahoitus.

Tulo- ja avustusmomenttien osalta virastolla ei ole erityistä lausuttavaa.

Lopuksi

Lopuksi Liikenne- ja viestintävirasto kiittää saamastaan rahoituksesta, mutta kiinnittää huomiota siihen, että viraston toimintamenokehys pienentyy vuoteen 2023 verrattuna.

Virastolla on laaja toimiala, ja siinä tapahtuvat toimintaympäristön muutokset sekä liikenteen että viestinnän yhteyksissä ja toimintaedellytyksissä voivat muuttua nopeastikin. Virasto omalta osaltaan vastaa liikenteen ja viestinnän sektorilla yhteiskunnan varautumisen ja toimintakyvyn varmistamisesta. Näin ollen on tärkeää varmistaa kriittisten tehtävien riittävä resurssointi, mm. Nato-jäsenyydestä ja NIS2-direktiivistä aiheutuviin tehtäviin.

Virasto toteaa myös, että virasto on ottanut haltuun useita uusia tehtäväkokonaisuuksia nykyisen henkilöstön ja resurssoinnin puitteissa laajentamalla olemassa olevan henkilöstön tehtäväkuvia sekä kohdentamalla mahdollisuuksien puitteissa henkilöstön luonnollisen poistuman puitteissa tehtäviä rekrytointitehtäviä. Tällaisia tehtäväkokonaisuuksia on ollut useita laajoista tehtäväkokonaisuuksista yksittäisiin lisäresurssitarpeisiin. Tehtäviä on otettu haltuun kymmenien htv-resurssitarpeiden edestä ja saatu tehtävät vietyä osaksi viraston olemassa olevaa tekemistä. Haasteena on kuitenkin, että tällaiset uudet tehtävät kuormittavat osaa viraston henkilöstöstä eivätkä olemassa olevan henkilöstön osaaminen ja uusien tehtäväkokonaisuuksien osaamistarpeet kohtaa toisiaan. Virasto toteaa vielä lopuksi, että uusien tehtäväkokonaisuuksien haltuunotto on haasteellista ilman niille osoitettua pysyvää rahoitusta.

Sirpa Korhonen
Talousjohtaja
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom